

MI BYBLOS

M MUUT OPETUKSET, <https://genfibeta.weebly.com/m.html>
(genfibeta.weebly.com/ muuttuu myöhemmin gen.fi/-osoitteeksi)

MI MUUT OPETUKSET, ISRAEL JA RAAMATUN MAAT, <https://genfibeta.weebly.com/mi.html>

MI Byblos, <https://genfibeta.weebly.com/mi-byblos.html>

10.12.2017 (0.24) Heprean helmi (3) **Biblia, rajan asettaminen (1/2)**

AC-tallenne: <https://gen.adobeconnect.com/p4i539ew5yb0/>

Youtube-video: https://youtu.be/7_0pDh-cUDA

Tekstitiedosto: <https://genfibeta.weebly.com/mi-byblos.html>

10.12.2017 (0.26) Heprean helmi (4) **Biblia, rajan asettaminen (2/2)**

AC-tallenne: <https://gen.adobeconnect.com/ptwsdgs1rqma/>

Youtube-video: <https://youtu.be/efOI7XD91R0>

Tekstitiedosto: <https://genfibeta.weebly.com/mi-byblos.html>

SISÄLLYSLUETTELO

1. Nimi ja sijainti
2. Gebal (Byblos) raamatussa
3. Gebalin ja Libanonin historiaa
4. Gebal – *Gyblos – Byblos – biblos – biblion – Biblia
5. Biblia, rajan asettaminen
6. Gebaliin liittyvät raamatunkohdat

1. NIMI JA SIJAINTI

Foinikialaisen Bybloksen satamakaupungin kreikankielinen nimi johtuu seemiläisestä nimestä Gebal, joka tarkoittaa rajaa tai rajavuorta. Vanhoissa akkadinkielisissä teksteissä kaupungin nimenä on Gubla. Kaupungin nykyinen nimi on Jbail (Dʒebail ג'ב'ייל), joka on arabialaistettu muoto Gebal-nimestä.

Byblos eli nyk. Jbail sijaitsee Libanonissa Adonis-joen varrella (Nahr Ibrahim) Välimeren rannalla Tripolin ja pääkaupunki Beirutin välissä, noin 40 km Beirutista pohjoiseen. Katso Libanonin kartta, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Libanon>

2. GEBAL (BYBLOS) RAAMATUSSA

גְּבַל *gaval* (5x) asettaa raja, rajoittua, olla reunassa
<https://genfibeta.weebly.com/h2-gimel-bet-lamed.html>
 (genfibeta.weebly.com/ muuttuu myöhemmin muotoon gen.fi/)

Gebal mainitaan Hesekielin kirjassa ja gebalilaiset eli Gebalin asukkaat Joosuan kirjassa ja Ensimmäisessä kuninkaiden kirjassa (katso alemmaa 6. Gebaliin liittyvät raamatunkohdat).

גְּבַל *Gval* paik. (1x, H1316, Hes. 27:9) Gebal, "raja", "rajavuori",
 Byblos, Biblos, nyk. Jbail

LXX (*Γύβλος Γυβλος *Gyblos* >) Βύβλος *Byblos*,
 myöh. Βίβλος *Biblos*

גְּבַלִּי *givli* adj. henk. (2x, H1318, Joos. 13:15, 1. Kun. 5:32[18])
 gebalilainen, Gebalin asukas eli bybloslainen, Bybloksen kaupungin
 asukas

Hirsch (1. Kun. 5:32): **skilled stone finishers** (taitavat kivenhakkaajat eli viimeistelijät)

3. GEBALIN JA LIBANONIN HISTORIAA

Gebal eli myöh. Byblos on yksi maailman vanhimmista kaupungeista. Arkeologissa tutkimuksissa on selvinnyt, että se ollut vilkas satamakaupunki jo varhaisella pronssikaudella 2000-luvulla eKr. Juutalainen historioitsija Filon Aleksandrialainen (n. 20 eKr. – 50 jKr.) kertoo perimätiedon pitävän Gebalia maailman vanhimpana kaupunkina.

Gebal oli keskeinen länteen suuntautuvan kaupan keskus, erityisesti egyptiläisen papyruksen. Muita tärkeitä kauppatarvikkeita olivat Libanonin kuuluisa setripuu, kulta, hopea, kupari, hajusteet, puuvilla ja eläinten nahat.

Gebalilaiset olivat tunnettuja niin kyvykkäinä merenkävijöinä (Hes. 27:9) kuin myös rakennustaidoistaan (1. Kun. 5:32 [KR 1933 1. Kun. 5:18]).

Gebal oli egyptiläisen, mesopotamialaisen ja kreikkalaisen (mykeneläisen) kulttuurin kohtaamispaikka ja kaupan keskus. Gebal toimi erityisesti egyptiläisen sivistyksen edustaja Etu-Aasiassa. Egypti hallitsi pitkään Gebalia, mutta noin vuonna 1100 eKr. se joutui Assyrian vasalliksi. Gebal oli foinikialaisten tärkein kaupunki aina noin vuoteen 1000 eKr., jonka jälkeen

etelämpänä sijainneet Tyros ja Sidon [KR 1933 Tyyros ja Siidon] nousivat mahtavammiksi.

Assyrian jälkeen seuraava verottaja oli babylonialainen Nebukadnessar (n. 600 eKr.) ja sitten persialaiset. Myöhemmin alueen valtasi Aleksanteri Suuri (330-luv. eKr.) ja hänen jälkeensä valtaan jäivät seleukidit. Rooma valloitti Libanonin ensimmäisellä esikristillisellä vuosisadalla. Rooman hajottua alue kuului Itä-Roomalle, kunnes 600-luvulla islaminuskoiset arabit sen valloittivat.

Tuhatluvun alkuvuosisatoina aluetta pitivät hallussaan ristiretkeläiset, joilta puolestaan egyptiläiset mamelukit sen valloittivat. Mamelukkien jälkeen hallitusvaltaa pitivät Osmanit eli turkkilaiset Ottomaanit. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Libanonista tuli Ranskan mandaattialue. Libanon itsenäistyi Ranskasta toisen maailmansodan aikana.

4. GEBAL – *GYBLOS – BYBLOS – BIBLOS – BIBLION – BIBLIA

Biblia-sanana etymologia (alkuperäinen, oikea merkitys) johtuu lopulta Gebal-nimeen ja sen kautta heprean verbiin *gaval*, asettaa raja. Linkkinä näiden nimien välillä toimii papyrus-sana.

Papyrus (> paperi) on egyptiläisestä papyruskaislasta valmistettua paperinkaltaista kirjoitusmateriaalia. Papyrusta rahdattiin kohti länttä nimenomaan Gebalin eli kreikkalaisittain Gybloksen sataman kautta. Gyblos-nimi on muokkautunut kreikkalaisen suussa muotoon Byblos. Gyblos-nimeä ei ole lähteissä mainittu. Mutta äännevaihtelu g–b on tässä yksinkertaisin selitys – eräs ilmenemismuoto Baabelin kielitensekoituksesta. Byblos on puolestaan muuttunut myöhemmin ääntämisasultaan muotoon Biblos.

Kreikkalaiset alkoivat kutsua tämän rahtisataman nimen mukaisesti yleensä noin 4–5 metriä pitkää papyruskääröä nimellä *biblos*, joka tarkoittaa siis "kirjakäärö, kirja". Sen diminutiivimuoto eli "kirjanen" on *biblion*, jonka monikkomuoto on *biblia* "kirjaset". Tästä muodostui lopulta Raamattua eli "kirjastoa" tarkoittava sana. Myös vanhimman suomalaisen raamatunkäännöksen nimi on Biblia.

βίβλος βιβλος *biblos* fem. (UT 10x, K0974)

βιβλίον βιβλιον *biblion* ntr. (UT 34x, K0973)

(τὰ) βιβλία βιβλια *biblia* mon.

Varhaisin kristillinen maininta sanasta "Biblia" tarkoittamassa Pyhää Raamattua (silloinen VT) on Toisessa Kleemensin kirjeessä noin vuodelta 150 jKr. Uuden testamentin kirjakokoelman kanonisointi oli tuolloin vasta alullaan, joten

kirjeessäkin puhutaan sekä "Kirjoista" (VT) että "apostoleista" (evankeliumit ja apostolisen arvovallan omaavat kirjeet).

Luullakseni tiedätte varsin hyvin, että elävä kirkko on Kristuksen ruumis. Sanoohan Raamattu (*ta Biblia*): Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi. Mies on Kristus, nainen on kirkko. Edelleen Raamatun (*ta Biblia*) ja apostolien mukaan kirkon olemassaolo ei ole alkanut vasta nyt, vaan on jo ylhäältä. Se näet oli hengellisenä, niin kuin meidän Jeesuksemmekin oli, mutta ilmaantui viimeisinä päivinä pelastaakseen meidät. (2. Klem. 14:2)

Kirjat-sanaa merkityksessä Raamattu on käytetty jo Danielin kirjassa:

Dareioksen (KR 1933 Daarejaves), Kserkseen (KR 1933 Ahasveros) pojan, ensimmäisenä hallitusvuotena, hänen, joka oli meedialaista sukua ja oli tullut kaldealaisten valtakunnan kuninkaaksi – 2 hänen ensimmäisenä hallitusvuotenaan, minä, Daniel, kirjoituksista ("kirjoista", hepr. *hasfarim*, LXX *ta biblia*) huomasi vuosien luvun, josta Herran sana oli tullut profeetta Jeremialle, että Jerusalem oli oleva raunioina seitsemänkymmentä vuotta. (Dan. 9:1–2).

5. BIBLIA, RAJAN ASETTAMINEN

Biblia- eli Raamattu-sana tarkoittaa siis syvimmältään rajan asettamista (hepr. *gaval*, asettaa raja). Kirjaan kirjoitetut Jumalan sanat asettavat rajan oikean ja väärän, synnin ja vanhurskauden, elämän ja kuoleman sekä siunauksen ja kirouksen välille.

Älä siirrä ikivanhaa rajaa, jonka esi-isäsi ovat asettaneet. (Sananl. 22:28)

Garisim (KR 1933 Garissim) "siunauksen vuori" Sikemin eteläpuolella ja Ebal (KR 1933 Eebal) "kirouksen vuori" Sikemin pohjoispuolella:

Katso, minä asetan tänä päivänä teidän eteenne siunauksen ja kirouksen: 27 Siunauksen, jos te tottelette Herran, teidän Jumalanne, käskyjä, jotka minä tänä päivänä teille annan. 28 Mutta kirouksen, jos te ette tottele Herran, teidän Jumalanne, käskyjä, vaan poikkeatte siltä tieltä, jota minä tänä päivänä käsken teidän vaeltaa, ja seuraatte muita jumalia, joita te ette tunne. 29 Ja kun Herra, sinun Jumalasi, on vienyt sinut siihen maahan, jota sinä nyt menet omaksesi ottamaan, niin tee Garissimin vuoresta siunauksen paikka ja Eebalin vuoresta kirouksen paikka." (5. Moos. 11:26–29)

Jeesus on "rajattu" ainoaksi pelastustieksi – muut tiet vievät kadotukseen:

Minä Olen Tie ja Totuus ja Elämä. Ei kukaan tule Isän luokse muuten kuin minun kauttani. (Joh. 14:6, oma käännös)

Luterilaiset tunnustuskirjat tuovat selkeästi esiin rajan oikean opin ja harhaopin välillä. Oikea oppi on elävän, Raamatussa puhuvan Jumalan tunnustamista. Väärä oppi on ihmistekoista epäjumalanpalvelusta, jossa Vapahtajamme Jeesus ei saa ansaitsemaansa kiitosta ja ylistystä. Epäjumalanpalvelijat eivät peri taivasta. Tunnustamme yhden, ainoan ja oikean Vanhan liiton profeetallisen ja Uuden liiton apostolisen opetuksen. Tuomitsemme ja hylkäämme kaiken, mikä on sen kanssa ristiriidassa, eikä anna Jumalalle yksin Hänelle kuuluvaa kunniaa.

Luterilaisten päätunnustuksen eli Augsburgin tunnustuksen ensimmäinen kohta:

I Jumala

Meidän seurakuntamme opettavat suuren yksimielisyyden vallitessa, että Nikaian kirkolliskokouksen päätös jumalallisen olemuksen ja kolmen persoonan ykseydestä on tosi ja että siihen on epäilyksettä uskottava; nimittäin että on olemassa yksi ainoa jumalallinen olemus, jota kutsutaan Jumalaksi ja joka on Jumala, ikuinen, näkymätön, jakamaton, ääretön voimassaan, viisaudessaan ja hyvydessään, kaiken näkyvän ja näkymättömän luoja ja ylläpitäjä.

Kuitenkin on olemassa kolme persoonaa, joilla on sama olemus ja valta ja jotka ovat yhtä ikuisia, Isä, Poika ja Pyhä Henki. Käytämme tässä sanaa persoona samassa merkityksessä kuin vanhan kirkon opettajat; se tarkoittaa sellaista, mikä ei ole toisen osa eikä ominaisuus, vaan on olemassa itsenäisesti.

Seurakuntamme tuomitsevat kaikki harhaopit, jotka ovat tämän kohdan kanssa ristiriidassa, kuten manikealaisen, joiden käsityksen mukaan on olemassa kaksi alkuperustetta, hyvä ja paha, valentinolaisen, areiolaisen, eunomiolaisen, muhamettilaisen ja muut näiden kaltaiset. Ne tuomitsevat myös samosatalaiset, vanhat ja uudet, jotka väittävät, että on olemassa vain yksi persoona, ja tämän johdosta juonikkaasti ja herjaavasti viisastelevat Sanasta ja Pyhästä Hengestä, etteivät ne ole erillisiä persoonia, vaan että Sana merkitsee ääneen lausuttua sanaa ja Henki luonnossa aikaan saatua liikettä.

Pyhä Raamattu päättyy selkeään rajanvetoon:

Minä todistan jokaiselle, joka tämän kirjan profetian sanat kuulee: Jos joku panee niihin jotakin lisää, niin Jumala on paneva hänen päällensä ne vitsaukset, jotka ovat kirjoitetut tähän kirjaan; 19 ja jos joku ottaa pois jotakin tämän profetian kirjan sanoista, niin Jumala on ottava pois sen osan, mikä hänellä on elämän puuhun ja pyhään kaupunkiin, joista tässä kirjassa on kirjoitettu. 20 Hän, joka näitä todistaa, sanoo: "Totisesti, minä tulen pian." Aamen, tule, Herra Jeesus! 21 Herran Jeesuksen armo olkoon kaikkien kanssa. Aamen.
(Ilm. 22:18–21)

6. GEBALIIN LIITTYVÄT RAAMATUNKOHDAT

(Joos. 13:1-7)

1 Kun Joosua oli käynyt vanhaksi ja iäkkääksi, sanoi Herra hänelle: "Sinä olet käynyt vanhaksi ja iäkkääksi, mutta vielä on hyvin paljon maata valtaamatta.

2 Tämä on se maa, mikä vielä on jäljellä: kaikki filistealaisten alueet ja koko gesurilaisten maa.

3 Siihorista alkaen, joka on itään päin Egyptistä, aina Ekronin alueeseen saakka pohjoiseen päin – se luetaan kanaanilaisten alueeseen – ne viisi filistealaista ruhtinasta, nimittäin Gassan, Asdodin, Askelonin, Gatin ja Ekronin ruhtinaat, niin myöskin avvilaiset

4 etelässä päin; koko kanaanilaisten maa ja Meara, joka on siidonilaisten, Afekiin saakka, amorilaisten alueeseen saakka;

5 ja gebalilaisten maa ja koko Libanon, auringonnousun puolella, Hermonin vuoren juurella olevasta Baal-Gaadista siihen saakka, mistä mennään Hamatiin.

6 Kaikki vuoriston asukkaat Libanonista Misrefot-Majimiin saakka, kaikki siidonilaiset, minä karkotan israelilaisten tieltä; arvo vain niiden maa Israelin kesken perintöosaksi, niin kuin minä olen sinulle käskyn antanut.

7 Jaa siis tämä maa perintöosana yhdeksälle sukukunnalle ja toiselle puolelle Manassen sukukuntaa."

(1. Kun. 5:29–32 [KR 1933 1. Kun. 5:15–18])

29 Salomolla oli seitsemänkymmentä tuhatta taakankantajaa ja kahdeksankymmentä tuhatta kivenhakkaajaa vuoristossa;

30 sen lisäksi Salomon maaherrojen virkamiehiä, jotka valvoivat töitä, kolmetuhatta kolmesataa miestä, vallitsemassa väkeä, joka teki työtä.

31 Ja kuningas käski louhia suuria kiviä, kallisarvoisia kiviä, laskeakseen temppelin perustuksen hakatuista kivistä.

32 Niin Salomon ja Hiiramin rakentajat ja gebalilaiset hakkasivat niitä ja valmistivat puut ja kivet temppelin rakentamiseksi.

(Hes. 27:1–9)

1 Ja minulle tuli tämä Herran sana:

2 "Sinä, ihmislapsi! Viritä itkuvirsi Tyroksesta

3 ja sano Tyrokselle, joka asuu meren porteilla ja käy kauppaa kansojen kanssa, monilukuisilla saarilla: Näin sanoo Herra Jahve: Tyros, sinä sanot: 'Minä olen kauneuden täydellisyys!'

4 Meren sydämessä on sinun alueesi, rakentajasi tekivät sinun kauneutesi täydelliseksi,

5 Senirin sypresseistä he rakensivat sinuun kaiken, mikä laudoista on, ottivat Libanonin setrin tehdäkseen sinuun maston,

6 tekivät Baasanin tammista airosi, kantesi tekivät norsunluusta ja Kittiläis-saarten hopeakuusesta.

7 Kirjailtua Egyptin pellavaa oli purjeesi, ja se oli sinulla lippuna. Katoksesi oli punasinistä ja purppuranpunaista Elisa-saarten kangasta.

8 Sidonin ja Arvadin asukkaat olivat sinulla soutajina; omat viisaasi, Tyros, olivat sinussa – he olivat laivureinasi.

9 Gebalin vanhimmat ja viisaat olivat sinussa vuotokohtain korjaajina. Meren kaikki laivat merimiehineen olivat sinussa tavaroitasi vaihtamassa.